

BRAM (97) *sb*

bram *m* (76), **brama** *f* (7), *bram a. brama* (14); *bram RejRozpr* (2), *RejWiz* (14), *RejZwierz*, *WyprKr* (43), *BibRadz* (5), *GrzegRóżn*, *Calep* (4); *bram : brama LibMal* (4 : 1), *Mącz* (2 : 6).

brâm, *brâm-* (43), *bram-* (2); *brâm-* : *bram-* *Mącz* (5 : 2); *końcowe a jasne*.

sg N brâm (18), *brâma* (4). ◊ *G brâmu* (10). ◊ *A brâm* (1). ◊ *I brâm(e)m* (5), *brâmą* (1). ◊ *L brâmie* (1). ◊ *pl N brâmy* (16). ◊ *G brâm(o)w* (16). ◊ *A brâmy* (14). ◊ *I brâmy* (8), *brâmami* (1) *Mącz*. ◊ *L brâmi(e)ch* (1). ◊ *du A (cum nm) brâmie* (1) *LibMal* 1550/154v.

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVI – XVII w.*

Obszycie z kosztownej tkaniny, futra, klejnotów, szychu, lamy, itp. stanowiące ozdobę i wykończenie odzieży; obramowanie, szlak, listwa, galon; limbus Mymer¹, Murm, BartBydg, Mącz, Calep, Cn; fimbria, instita Mącz, Calep, Cn; fascia Mącz, Cn; fasciola, ornatura BartBydg; effilatum, ora, ornamentum tunicarum Mącz (97) : Mymer¹ [31²]; Murm 153; BartBydg 82; Poľfárgáia ťtáre bramy A niemaľz zac̣ kupić nowych RejRozpr H3v; thešz vkradli dwye bramye Bobrowe thamze LibMal 1550/154v, 1547/133, 133v; Mogľbychći ya teź przypomnyeć wáľfe y wáľfych žon ľáncuchy/ bramy/ rzezánye/ ľsnurkowánye/ pirze/ durkowánye/ háľftowánye KromRozm I B; Sáian z dzyewiąciá bramow by zbiľ obrećzámi/ To ľie iuź zda by wľzyľcy biegáľi zá námi. RejWiz 53v, 6, 16, 57, 57v, 68v; Na kľztalcẓe [szaty], i na rekawiech takowiľz bram perlowi WyprKr 61; Szata Atlaľowa biala. Na niei czteri brami v dolu, s tkanicz drotowego zlota, ze srebrem WyprKr 69v; Na niei [szacie] bram zlotogľowowi. szcerwonem Jadwabiem ľzeroki v dolu, Axamitem zielonem wzorziľto rzezanem pokrihj Snurkowanie złote na bramie z zielonem Jadwabiem. WyprKr 72; Na brzegu kaľdego bramu, iefť ľnurkowanie dwoiľte ľrebrne. WyprKr 72v; kaľda szata z oľmiu bramow zlotogľowowich WyprKr 89, 64, 64v [4 r.], 67, 70, 70v [3 r.], 79 (33); Roľkazánie okoľo noľżenia bramow ná ľzátách/ á dla czego ie miewano. BibRadz Num 15 arg, Ex 28/8, 27, 39/5, 23; BielKron 35v; Effilatum, Obľogá Bramá/ Wyľziwánie ná koľzuli áľbo inľzem odzieniu. Mącz 127a; Fimbria, Bram nadolny v ľzaty/ Podolek/ Obrámowánie. Mącz 127a, 171c, 188c, 193d, 267b; ći co bobry ľowiá: abowiém oni Kulfznierzóm ľkory ná bramy [...] przedáia SienLek 243; KochFr 104; Limbolarius — Ten kto brami roby y kľadze. Calep 604a, 545b, 604a.

W charakterystycznych poľczeniach: brama bobrowa; bram aksamitny, aksamitu (6), jedwabny, perlowy (7), srebroľgowowy, zlotogľowowy, zlotogľowu (4), złoty; bram koľo (na, u) suknie, szaty (4).

Wyrażenia: »bramem, w bramy bramowany, awtowany, obľožený« (9): Kľztalt tey szati. temze bramem bramowani. WyprKr 64v; J rekawi takiemze bramem awthowane WyprKr 66v, 69v, 72, 73 [2 r.], 86; Mącz 127a, 187d.

»bram (h)awtowany« (4): RejWiz 25; HAzuka Axamitna brunatna, bram okoľo zlotem awtowani. WyprKr 85v, 66v, 85.

»pstry bram«: áľe tego w więťľzey wadze máiaľ/ Kto chodzi we pľtrych bramiech RejWiz 15v, 6.

»bram postrzyżony, ustrzępiony; rzezany bram« (2 : 1): RejWiz 25; Mącz 127a; Fimbria – Bram na ľukny poľtrżizony. Calep 419a.

»bram wľoski«: Bramow wloľfkich 33 lokyeth [...] vkradla LibMal 1547/133.

»bram wzorzysty«: vkradl [...] sthuká Bramow wrzorzyťtich. LibMal 1551/158v.

W przeni (13) : A prędko tá pychá minie Gdy rázem bram [= *przepych*] z wiołką zginie *RejRozpr* H4; A ono łumnienie mowy Dzywne barmy [*lege bramy*] łwoie łtroy. *RejKup* m3; A zda mi łie iż v niey [*cnoty*] bramy bárzo tanie. *RejWiz* 6, 15v, 16, 18; *RejZwierz* 141; Napiękniefzy łtroy gdzye bramy ze cnoty/ Z rozumu łtrzępki á s łławy forboty. *RejZwierz* 214; The łą łłácheckie napiękniefze bramy/ Gdy nic ná cnocie przyłády nie mamy. *RejZwierz* 219v; Chociay łie zdałz łobie łtroyny/ Ale w miełzku nic nie mamy/ Wierę to nie cudne bramy. *RejZwierz* 231, 220.

Zwrot: »przyszywać bramy«: Przyszywałz łtátecznym bramy/ Rułzáiac ich zacne łtany *BielKom* E3.

Szereg: »stroj abo bram«: Ktora [*prostota krzełcijańska*] gdyż ładnych łtroiow ábo bramow nigdy nie potrzebuie *GrzegRóżn* A2.

a. *Ozdoba łciány; obicie, tapeta, szpaler* (1) :

Szereg: »szpalery a bramy«: Więć ná łciánach łpálery á rozłicłzne bramy *RejWiz* 11v.

Synonimy: *krajka, obłoga, podolek, podwiázka, stroj, wyszywanie; a. szpaler.*